

Inleiding op de dienst: JUDAS

Oog in oog met Jezus. Mensen uit de inner circle van Jezus.

Vanmorgen is de schijnwerper op Judas gericht; de man die vanaf het begin geen goed kan doen. Vanaf het moment dat zijn naam genoemd wordt in de evangeliën, is zijn naam altijd gekoppeld aan *“dit zijn de namen van de 12 apostelen.... en Judas Iskariot, die hem (Jezus) verraden zou”* (Math.10:4).

Zijn rol ligt al vast. Vanaf het begin.

Ik heb dat altijd heel lastig gevonden. Want is dat zo, dat je rol in het leven al helemaal vast ligt? Eng idee! Je hebt je rol alleen nog te spelen.....

Het ontslaat je van verantwoordelijkheden, want je móest het immers doen?

Het was op jouw lijf geschreven immers?

Het was de rol van Judas in het hele lijdensverhaal van Jezus.

Zonder verraad is er ook geen gevangenschap, geen kruisiging etc. Het móest zo gebeuren, toch? Iemand moest het doen?

Lastige vragen.

Judas, de verrader. Vanaf het begin wordt hij zo getekend.

Als Judas zo duidelijk de verrader was, waarom heeft niemand hem dan tegengehouden?

Waarom was er niet één discipel, die hem op andere gedachten heeft proberen te brengen of aangegeven?

In de kunst: Judas als de jood bij uitstek...**(dia's!!)**

We lezen uit Psalm 43 (de roep om recht) en Matteüs 26:47 t/m 56

Achteraf is het makkelijk praten. Het lijkt wel alsof het allemaal heel duidelijk was dat Judas de verrader zou zijn, alsof iedereen het vanaf het begin al wist.....

Laten we bij het begin beginnen. Wie is Judas Iskariot? Wat weten we van hem?

1. Zijn naam geeft al aan dat Judas uit Iesj – Kariot = man uit Karioth, een plaats in Judea.

Dat geeft al aan dat Judas als enige van de 12 discipelen uit Judea kwam, uit de buurt van Jeruzalem, en niet - zoals alle anderen - uit Galilea.

Dat maakt misschien wel het grootste verschil tussen hem en de anderen. Het is best mogelijk dat hij dichterbij de tempel stond en zich meer verwant voelde aan de kring van theologen in Jeruzalem. Iemand die de wet naleefde zoals hij dat van huis uit, van de tempel uit, geleerd had. Doorkneet in de leer van de tempel, in het wetsonderricht van de Farizeeën en de schriftgeleerden. Galilea werd in Judea en in Jeruzalem wel het Galilea van de heidenen genoemd: kan uit Nazareth iets goeds komen?

Daar in Galilea, het land der heidenen, daar deed men niet stipt naar de wet, daar leefde men maar frank en vrij voor het vaderland weg! (zoals Brabant op afstand van Den Haag...)

2. Wat we ook weten van Judas is, dat hij de geldbeheerder, de buideldrager was van de discipelen. Hij beheerde het geld en dat is een kwestie van vertrouwen. Hij had dus dat vertrouwen van zijn broeders. Vanaf het begin.....
3. We lezen in Markus 3:13vv dat Judas een geziene apostel is geweest, aan wie Jezus volmachten gaf (Mat.10:1-4), die wonderen deed en veel zieken kon genezen (Mk 7:13) en die zelfs in Jezus' naam kon preken (Mk 6:12)....

➔ Judas Iskariot, een trouwe discipel van Jezus, die hem verraden zou.....?

Hoe is het mogelijk? Hoe komt Judas tot deze daad?

In het voorgelezen bijbelgedeelte lijkt het allemaal te draaien om één woord: 'uitleveren'.

Dat werkwoord 'uitleveren' (< paradidomi) komt als een refrein in dit bijbelgedeelte voor:

- Jezus die aankondigt dat de *"Mensenzoon uitgeleverd zal worden om gekruisigd te worden"* (Mt 26:2)
- Judas vraagt in vs.14 aan de hogepriesters: *"wat krijg ik van u als ik hem aan u uitlever?"*
- Vs.16: *"Vanaf dat moment zocht Judas een gunstige gelegenheid om hem uit te leveren"*

- Vs.21: onder het eten zegt Jezus tegen zijn discipelen: *“Ik verzeker jullie: een van jullie zal mij uitleveren”* waarna er een discussie ontstaat over wie dat dan zal doen, dat ‘uitleveren’

En ineens is datzelfde woord op het moment dat Judas komt met de tempelpolitie, vertaald in ‘verraden’(v.48)

Het Griekse woord ‘paradidomi’ = uit handen geven, in andere handen geven, overdragen, uitleveren.

Waarom is datzelfde woord in Gethsemané ineens vertaald met *verraden* ?

Judas de verrader. Klopt dat beeld wel?

De evangelisten spreken elkaar daarin tegen:

- In Matheüs (26:22-25) zeggen alle discipelen, als Jezus zegt, dat één hem zal uitleveren: *“Ik toch niet Heer?”* Ook Judas vraagt dat: *“Ik ben het toch niet, rabbi?”*; waarop Jezus hem antwoordt: *“Jij zegt het”*.

Duidelijk toch? Dus Judas is het...

Maar wacht even. Dat staat er niet! Er staat in het Grieks heel nadrukkelijk ‘jij’ , jij zegt het. M.a.w. het is mogelijk. In die uitdrukking van Jezus zit niet iets van: natuurlijk Judas, dat weet ik, jij bent het. Jouw rol ligt al vast.....Maar: het zijn jouw woorden!

- In Markus (14:18-21) en Lukas (22:21-23) wordt de naam van Judas helemaal niet genoemd als Jezus te kennen geeft dat één van de twaalf hem zal verraden.

Waarom Judas? Waarom hij?

Judas Iskarioth: de orthodox gelovige , de kenner van de wet. Hij die het allemaal weet hoe het moet, wat de thora van je vraagt. Wat de tempel van je eist.

Zou deze Judas niet vanaf het begin, dat hij Jezus ging volgen, een geweldig conflict in zichzelf hebben voelen opkomen? De opvoeding die je meegekregen hebt, ook je geloofsoopvoeding, en alles wat er in gestampt en ingeheid is aan wetsonderricht.

En dan achter Jezus aan, die een eigen interpretatie geeft van de Thora, niet als een bundel regels waaraan je te houden hebt, maar die de Thora handen en voeten geeft omwille van zijn medemens.

Wat Jezus deed moet Judas toch ook beleefd hebben als een aantasting van het gezag van theologen, van de Farizeeën en Schriftgeleerden, als een bijna goddeloze manier van omgaan met de Schrift.

Als je daarin helemaal bent opgevoed , en je gaat met Jezus mee, dan kan dat een verademing zijn, maar aan de andere kant blijft het geweten ook knagen.....wat je van huis uit (van de tempel uit) hebt meegekregen blijft je aanklagen: is het wel zo wat Jezus zegt? Wat is waar en wat is niet waar? Mag je zo met de Thora omgaan?

Toch is deze Judas achter Jezus aan gegaan, niet bij hem weggelopen, maar de tweestrijd zal hij altijd zijn blijven voelen: wat is nou waar? Heb ik het goede gekozen of raak ik juist van de rechte weg af?

Heeft Jezus nu gelijk of wat ik geleerd heb van huis uit? Wat is waar?

Kun je je dat voorstellen, dat conflict in Judas?

Je komt niet los van thuis en je ervaart ook niet de bevrijding die je geboden wordt.

Alsmaar dat stemmetje in je: maar stel nou dat je het mis hebt? Dat je fout zit?

In die situatie zit Judas. Een conflict in en met zichzelf. Judas zit in gewetensnood. En met gewetensnood kun je niet verder leven, daar kun je op den duur aan kapotgaan.

Ik las een artikel over 'Plicht tot aangeven'. Daarin ging het over de plicht van elke wet getrouwe jood die wist dat een ander het niet zo nauw nam met de wet, deze bij de Hoge raad moest aanbrengen, wilde hij zichzelf niet schuldig maken aan medeplichtigheid. Zou je zo ook Judas' uitleveren niet kunnen verklaren? Dat hij Jezus aanbracht, uit handen gaf om zo Jezus in handen te brengen van theologen, schriftgeleerden om hem aan een onderzoek te onderwerpen of hij wel trouw in de leer was? Te vertrouwen was?

Jezus trad naar buiten met een geheel eigen interpretatie van de wet en bracht zo verwarring onder het volk en ontstonden er heftige discussies met de schriftgeleerden. Zou het misschien zo geweest zijn, dat Judas die verplichting op zijn schouders voelde rusten om Jezus aan te geven, uit te leveren aan de Hoge Raad?

Maar dan niet Jezus overgeleverd met de bedoeling dat Jezus uit de weg geruimd zou worden, ter dood veroordeeld zou worden! Want dan zou Judas allang innerlijk met Jezus gebroken hebben, en was hij Hem allang niet meer gevolgd.....

En dan zou Judas na zijn daad een geweldig gevoel van opluchting moeten hebben gevoeld, iets van tevredenheid ook: eindelijk gelukt! Weg met Jezus! Goddank!

Nee, zou het misschien ook zò geweest kunnen zijn dat Judas hoopte dat wanneer hij Jezus in handen gaf van theologen er duidelijkheid zou komen over Jezus? Dat hij zo een definitieve vrijspraak over Jezus gedaan zou krijgen?

Dat de Joodse Raad tot de conclusie komt, na rijp beraad en degelijk onderzoek, dat zij zich hadden vergist en dat Jezus recht van spreken had: dat hij de Thora niet afschafte, maar anders uitlegde? Niet als een wet die mensen knechtte, maar als richtlijn om mens te kunnen zijn? Beelddrager van de Eeuwige?

Als je Judas' daad zo gaat zien, dan komt ook die kus, die Judas in Gethsemané geeft aan Jezus in een ander daglicht te staan. Dan wordt die raadselachtige kus van Judas geen smerig teken van verraad, maar een volkomen oprecht gemeente uiting van blijvende verbondenheid met Jezus. En vraagt Jezus verbaasd: *Vriend, jij hier?*

Waarom zou hij Jezus verraden met een kus?

Of was het voor Judas blijkbaar van enorme betekenis dat hij Jezus op dat moment zou kussen, om Jezus te verzekeren van zijn vriendschap en zijn trouw: ik ben niet tegen jou, maar die tweestrijd in mijzelf moet ten einde komen, er moet nu iets gebeuren, er moet nu voor aller ogen duidelijk worden, of jij te vertrouwen bent en niet een valse profeet.

Judas wilde een beslissing forceren.....

Judas hoopt dat Jezus zichzelf goed kan verdedigen, de Hoge Raad kan overtuigen van zijn goede bedoelingen.....

Hoe vreselijk moet de werkelijkheid voor Judas geweest zijn: in een nachtelijk schijnproces wordt Jezus veroordeeld en uitgeleverd (!!!) aan de Romeinen.

Dan stort alles bij Judas in. Dit kan niet, dit heeft hij niet gewild, die kant moest het niet op. Hij probeert in een helse paniek het onmogelijke: zijn daad te herroepen en ongedaan te maken. Maar er valt niets meer te herroepen. En daarmee valt ook voor Judas het doek.

Dat conflict in zichzelf, de tweestrijd, de twijfel, treft hem zo erg, dat het donker wordt om hem heen. Te donker, hij ziet er geen gat meer in.

Zó wanhopig, vastgelopen in zijn daden, hopeloos mislukt.

Als die verscheurdheid je helemaal overspoelt en niemand je kan helpen, niemand meer bij je kan komen, die intense godverlatenheid, wat dan?

En Judas ging heen, en verhing zich.

Hij geeft zijn leven terug aan de Schepper.

Judas, de verrader.

Zo is hij eeuwenlang gestigmatiseerd, veroordeeld. Hij kon geen goed meer doen.

Dat brengt ons bij de bede in Psalm 43.

De roep in Psalm 43 is de roep van een bidder in nood: *Doe mij recht.*

Een vraag aan God om recht te doen omdat je het niet moet hebben van je medemensen.

Mensen staan zo vaak snel klaar met hun oordeel.....

God, doe mij recht!

Zend mij uw licht en uw waarheid

Laten zij mij geleiden

En brengen naar uw heilige berg

Naar de plaats waar u woont.

Soms heb je niets aan je medemensen.

Soms moet je het echt alleen van God hebben als het oordeel je zo treft.

God doe mij recht!

Het zou een bede kunnen zijn van Navalny, van zoveel mensen die hun leven hebben opgeofferd - en nog elke dag weer. In de oorlogen, voor je idealen.

God doe hen recht!

Helmond, 25-2-2024, Corine Beeuwkes-van Ede